

راهنمای تامین منابع مالی خارجی (فاینانس) برای بخش دولتی و بخش خصوصی

مقدمه:

استفاده از منابع مالی و خطوط اعتباری خارجی که در ایران به نام فاینانس متداول گردیده برای اجرای پروژه‌ها و خرید تجهیزات و کالاهای سرمایه‌ای طرح‌های تولیدی و همچنین خدمات فنی و مهندسی پروژه‌ها، وفق قراردادهای مالی منعقد شده با اعتبار دهندگان خارجی صورت می‌پذیرد.

چنانچه طرف خارجی بخواهد منابع مالی خارجی را در چارچوب تسهیلات وامی (اعتباری) در اختیار طرف ایرانی قرار دهد، صدور تضمین‌های لازم جهت بازگشت اصل و فرع منابع وامی اعطایی مستلزم طی مراحل است که ذیلاً اشاره می‌گردد، بدیهی است در این روش امکان برخورداری موسسه اعتبار دهنده خارجی از حمایت‌های قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی فراهم نبوده و باز پرداخت منابع اعطایی صرفاً متکی به ابزارهای تضمینی دولتی و یا بانکی خواهد بود.

اولاً) تسهیلات ارزی مذکور صرفاً به شکل خرید خدمات، تجهیزات، ماشین‌آلات و دانش فنی از خارج از کشور و به میزان ۸۵٪ ارزش آن قابل دریافت می‌باشد. لذا تامین مالی ۱۵٪ از خرید خارجی و همچنین هزینه بخش داخلی طرح (Civil) بر عهده مجری و از محل منابع داخلی قابل تامین می‌باشد. منظور از بخش داخلی در این بند کلیه هزینه‌های ساخت و خدمات و تجهیزات و ماشین‌آلاتی است که متقاضی در داخل کشور و به صورت ریالی خرید یا هزینه می‌نماید.

ثانیاً) در این روش وجه نقد به متقاضی تسهیلات پرداخت نمی‌گردد. بلکه تسهیلات اعطایی به صورت خرید ماشین‌آلات و تجهیزات مورد نیاز هر پروژه می‌باشد که پس از طی مراحل تامین مالی و صدور ضمانت‌نامه توسط این سازمان، پس از تایید و اعلام متقاضی تسهیلات، از سوی بانک تسهیلات دهنده خارجی در وجه پیمانکار یا فروشنده خارجی پرداخت می‌شود.

الف) شرایط استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) برای تامین مالی پروژه‌ها:

۱) فعالیت‌های قابل قبول:

۱. اجرای پروژه‌های جدید زیربنایی / تولیدی و طرح‌های توسعه‌ای از طریق فروشندگان و پیمانکاران خارجی.
۲. خرید فن‌آوری، ماشین‌آلات و تجهیزات سرمایه‌ای و خدمات فنی مهندسی از خارج از کشور.

۲) واجدین شرایط:

کلیه موسسات، شرکت‌ها و اشخاص حقوقی دولتی، عمومی و غیردولتی (خصوصی) که نیاز به خرید از خارج از کشور دارند.

(۳) وثایق مورد نیاز:

وثایق مورد نیاز، حسب تشخیص مراجع اعتباری بانک، عبارت از مورد یا مواردی از وثایق زیر خواهد بود:

الف) بخش خصوصی: وثایق بخش خصوصی برای استفاده از تسهیلات فاینانس با توجه به تشخیص مراجع اعتباری بانک عامل

تعیین می‌گردد که می‌توان به این موارد اشاره نمود: طرح مورد نظر؛ اموال غیر منقول؛ سفته / برات؛ برگ سپرده بانکی بلندمدت؛ اوراق سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس؛ اوراق بهادار و ...

ب) بخش دولتی: برای بخش دولتی اسناد و مجموعه زیر مورد نیاز است: مصوبه شورای محترم اقتصاد و مجوز ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی.

(۴) نرخ سود و هزینه‌های مترتب بر تسهیلات:

سود تسهیلات بر اساس نوع قرارداد با بانک خارجی و شرایط دوره انعقاد خط اعتباری تعیین می‌گردد. استفاده از تسهیلات مالی خارجی علاوه بر نرخ سود دارای یک سری هزینه‌های دیگر نیز می‌باشد که عبارتند از:

۱. هزینه مدیریت به صورت درصدی از مبلغ تسهیلات، که یک بار و در هنگام شروع استفاده از تسهیلات اخذ می‌گردد.
۲. هزینه تعهد به صورت درصدی از مبلغ اعتبار استفاده نشده، که به صورت سالیانه اخذ می‌گردد.
۳. حق بیمه صادراتی کشور فروشنده ماشین‌آلات که مبتنی بر رتبه ریسک هر کشور محاسبه و اخذ می‌گردد.

(۵) سقف استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس):

۱. پرداخت حداکثر ۸۵ درصد مبلغ قرارداد تجاری / پروفورما از محل تسهیلات فاینانس.
۲. پرداخت ۱۵٪ (پانزده درصد) کل مبلغ قرارداد تجاری سهم مجری طرح به بانک عامل توسط مجری طرح.

(۶) دوره استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس):

دوره استفاده از تسهیلات قراردادهای مالی بر اساس دوره حمل و اجرای پروژه مندرج در قراردادهای تجاری با توجه به خط مشی سازمان توسعه همکاری‌های اقتصادی (OECD) تعیین می‌گردد.

۱. این دوره معمولاً یک دوره ۵ الی ۸/۵ ساله می‌باشد که پس از پایان دوره تنفس آغاز می‌گردد.

۷) دوره و نحوه بازپرداخت اقساط اعتبار دریافتی (فاینانس):

اعتبار گیرنده به استناد و بر اساس توافقات به عمل آمده در خصوص شرایط کلی اعتبار (نرخها و هزینهها) مندرج در قرارداد تامین مالی که فی مابین سیستم بانکی کشورمان (بانک عامل) و اعتبار دهنده خارجی منعقد می گردد در دوره باز پرداخت نسبت به باز پرداخت اقساط اعتبار دریافتی اقدام می نماید.

با توجه به مفاد ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی کشور گشایش اعتبار اسنادی فاینانس جهت وزارتخانهها، سازمانها و شرکت های وابسته دولتی که از بودجه عمومی استفاده می کنند موکول به ارائه تائیدیه سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور مبنی بر پیش بینی معادل ریالی اصل و فرع اقساط تسهیلات در بودجه سنواتی کشور به منظور بازپرداخت اقساط در سررسیدهای مقرر خواهد بود.

۱. اقساط پرداختی به صورت شش ماهه تقسیم بندی می شود. به عبارت دیگر دوره باز پرداخت شامل ۱۷-۱۰ قسط مساوی شش ماهه می باشد.

۲. سررسید اولین قسط شش ماه پس از شروع دوره باز پرداخت می باشد که با توجه به مفاد قراردادهای تامین مالی تعیین می گردد.

۳. جدول باز پرداخت که در حقیقت جدول پیش بینی بازپرداخت وجوه دریافتی و نشان دهنده نحوه و زمان دریافت و باز پرداخت وام و هزینه های مترتب بر وام دریافتی از جمله سود، هزینه مدیریت، هزینه تعهد و بیمه می باشد توسط بانک مرکزی تنظیم می گردد.

توجه: کلیه عملیات بانکی مربوط به اخذ اعتبار خارجی از جمله گشایش اعتبار اسنادی مربوط به وجوه پیش پرداخت و

میان پرداخت و یا باز پرداخت اقساط مربوطه در زمان سر رسید از طریق بانک عامل انجام می شود.

(ب) مراحل و فرایندهای استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) برای تامین مالی پروژه‌ها:

بر اساس اصلاحات انجام شده در فرایند تامین مالی خارجی و مطابق با آخرین تغییرات صورت گرفته و بر اساس تصویب‌نامه شماره ۶۹۸۰۷/ت/۳۵۹۱۵ هـ به تاریخ ۱۳۸۵/۰۸/۰۶ هیات محترم وزیران، متقاضیان بخش دولتی و غیردولتی استفاده از تسهیلات خارجی می‌بایست کلیه مدارک مورد نیاز را در اختیار سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران قرار دهند تا بر اساس فرایند مشروح زیر نسبت به تامین مالی آن‌ها اقدام گردد:

(۱) فرایند بخش دولتی:

مرحله اول:

ارسال مدارک، اسناد و مستندات مربوط به طرح توسط متقاضی / مجری طرح به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران مشتمل بر:

۱. نامه تاییدیه وزیر یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه ذی‌ربط مبنی بر دارا بودن توجیه فنی، اقتصادی و مالی طرح (اولویت‌دار بودن طرح) و امکان اجرای کامل طرح در قالب هزینه‌های تعیین شده به عنوان سقف هزینه.
۲. گزارش طرح توجیه اقتصادی، فنی و مالی طرح.
۳. قرارداد تجاری یا پروفرمای دریافتی از فروشنده ماشین‌آلات و خدمات خارجی.
۴. اعلام و معرفی ردیف سهمیه ارزی از سوی وزیر و یا معاون وزیر وزارتخانه ذی‌ربط و یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه ذی‌ربط (وزارتخانه ناظر).
۵. تصویر مصوبه شورای محترم اقتصاد و در صورت عدم اخذ مصوبه موصوف، فرم‌های تکمیل شده مربوطه.
۶. معرفی بانک عامل از سوی متقاضی / مجری طرح.

مرحله دوم:

۱. ارسال مدارک اخذ شده در مرحله اول از سوی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به بانک عامل معرفی شده توسط مجری طرح و درخواست پذیرش اولیه عاملیت و اظهار نظر در این خصوص از سوی بانک عامل.
۲. ارسال مدارک مربوط به سهمیه ارزی توسط سازمان سرمایه‌گذاری به بانک مرکزی جهت مسدودی سهمیه ارزی.
۳. ارسال مدارک مربوط به شورای اقتصاد به منظور اخذ مصوبه شورای اقتصاد.

مرحله سوم:

۱. اقدام از سوی مجری طرح به منظور اخذ مصوبه شورای اقتصاد.
۲. اقدام از سوی مجری طرح جهت اخذ مجوز ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی کشور از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
۳. اقدام از سوی مجری طرح جهت اخذ مجوز ماده ۲۱۵ قانون برنامه پنجم توسعه از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
۴. بررسی گزارش طرح توجیه اقتصادی، فنی و مالی طرح و نیز قرارداد تجاری منعقد فی‌مابین متقاضی و فروشنده و یا پیمانکار خارجی (تایید شده از سوی وزارتخانه ناظر) از لحاظ انطباق با مقررات ارزی جاری، توسط اداره اعتبارات بانک عامل به منظور اعلام نظر بانک عامل در خصوص پذیرش عاملیت طرح یا رد آن و در صورت پذیرش، اخذ وثایق مورد نیاز از مجری طرح.
۵. بررسی ردیف سهمیه ارزی معرفی شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، معرفی شده توسط متقاضی طرح.

مرحله چهارم:

۱. صدور مجوز شورای اقتصاد و ارسال مصوبه شورای اقتصاد به بانک مرکزی، دستگاه اجرایی و سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به طور همزمان.
۲. صدور مجوز ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی کشور از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و ارسال این مجوز به بانک عامل. لازم به توضیح است که در این مجوز تامین و پیش‌بینی اصل و فرع باز پرداخت اقساط تسهیلات در بودجه سنواتی از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اعلام می‌شود.
۳. صدور مجوز ماده ۲۱۵ قانون برنامه پنجم توسعه توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
۴. صدور گواهی مسدودی سهمیه ارزی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۵. صدور مصوبه نهایی اعتباری و تأییدیه مفاد قرارداد تجاری مبنی بر بلامانع بودن گشایش اعتبار اسنادی فاینانس توسط بانک عامل و اعلام مراتب به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران. لازم به ذکر است که صدور مصوبه نهایی اعتباری بانک عامل منوط به ارائه تأییدیه ماده ۶۲ قانون محاسبات عمومی کشور از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشد.
۶. بررسی طرح در ارکان اعتباری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

مرحله پنجم:

۱. معرفی اعتبار دهنده (Financer) به بانک عامل از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۲. انجام مراحل ثبت سفارش توسط مجری طرح.
۳. انعقاد قرارداد تامین مالی توسط بانک عامل با اعتبار دهنده خارجی و ارسال مدارک به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران.
۴. در نهایت صدور ضمانت‌نامه توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و ارسال نسخه اصلی ضمانت‌نامه به اعتباردهنده خارجی و ابلاغ به بانک عامل و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران توسط سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران.

۲) فرایند بخش غیردولتی:

مرحله اول:

- مراجعه متقاضی به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران و ارائه درخواست استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) توسط متقاضی / مجری طرح به انضمام سایر اسناد، مدارک و مستندات مربوطه مشتمل بر:
۱. گزارش طرح توجیه اقتصادی، فنی و مالی طرح.
 ۲. معرفی بانک عامل از سوی متقاضی / مجری طرح.
 ۳. قرارداد تجاری یا پروفرمای دریافتی از فروشنده ماشین‌آلات و خدمات خارجی.

مرحله دوم:

۱. اعلام مراتب موافقت توسط سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران همراه با مدارک اخذ شده در مرحله اول به بانک عامل به منظور پذیرش عاملیت طرح.
۲. اعلام مراتب توسط سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به دستگاه اجرایی (وزارتخانه ناظر) به منظور موافقت در خصوص اعلام اولویت اجرای طرح.

۳. اعلا مراتب توسط سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به دستگاه اجرایی (وزارتخانه ناظر) به منظور معرفی سهمیه ارزی مورد نظر جهت صدور گواهی مسدودی ارزی.

مرحله سوم:

۱. ارسال تاییدیه وزیر یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه اجرایی ذی‌ربط (وزارتخانه ناظر) مبنی بر اولویت‌دار بودن طرح و ردیف سهمیه ارزی به بانک عامل برای بررسی توجیه اقتصادی، فنی و مالی طرح و سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران.

۲. اعلام ردیف سهمیه ارزی توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط (وزارتخانه ناظر) به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران جهت انسداد سهمیه ارزی و سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران.

مرحله چهارم:

۱. بررسی گزارش توجیه اقتصادی و مالی طرح توسط اداره اعتبارات بانک عامل و در صورت پذیرش، اخذ وثایق مورد نیاز و صدور مصوبه اعتباری و اعلام مراتب به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران و متقاضی.

۲. بررسی قرارداد تجاری یا پروفرمای ارسالی توسط اداره خارجه بانک عامل و اعلام موافقت به بانک مرکزی و سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران.

مرحله پنجم:

۱. معرفی اعتبار دهنده (**Financer**) به بانک عامل از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

۲. انجام مراحل ثبت سفارش توسط مجری طرح.

۳. انعقاد قرارداد تامین مالی توسط بانک عامل با اعتبار دهنده خارجی و ارسال مدارک به سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران.

۴. در نهایت صدور ضمانت‌نامه توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و ارسال نسخه اصلی ضمانت‌نامه به اعتباردهنده خارجی و ابلاغ به بانک عامل و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران توسط سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران.